

leváci a leváctví – část č. 39

levák v kuchyni

aneb

je potřeba přizpůsobovat levákovi zařízení kuchyně a v čem?

ivo vodička 2013 • www.levactvi.cz

Levák v kuchyni

název školy: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb,
Komenského 3, Litoměřice

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál vysvětluje, jak a v čem přizpůsobovat
zařízení a vybavenosti kuchyně vzhledem k lateralitě
členů domácnosti

klíčová slova: kuchyňské potřeby pro leváky, pomůcky pro leváky

cílová skupina: žáci středních pedagogických škol, učitelky mateřských a
základních škol

- ▶ **Laterálně smíšená domácnost**
- ▶ **Jak se s kuchyňskými pracemi vypořádávají leváci**
- ▶ **Kuchyňské nástroje pro leváky a jejich použití**

Je potřeba vědět, že:

- ▶ tam, kde v rodině žijí praváci a leváci, hovoříme o laterálně smíšené rodině, popř. prostředí
- ▶ do laterálně smíšené rodiny se snažíme zbytečně nevnášet předměty a zařízení, která jsou výrazně orientovaná na jednu, nebo druhou stranu - vybíráme pokud možno věci stranově neutrální
- ▶ řada domácího vybavení kuchyně, dílny a zahrady je vyráběna pouze ve variantě pro praváky - zde nezbyvá nic jiného, než aby se leváci naučili takovéto věci používat - je ale třeba znát, čím pravostranné věci v ruce leváka mohou být nebezpečné a na bezpečnost dbát
- ▶ ▶ ▶ ze zkušeností je známo, že leváci se naučí ovládat pravostranné nástroje, ale dá jim to více práce, a ne všechno jim v ruce bezprostředně funguje

Ještě je potřeba vědět, že:

- ▶ že leváci zvládají domácí i kuchyňské práce dobře a je tak po nich možno vyžadovat stejné úkoly jako po pravácích
- ▶ pokud chceme zařídit kuchyň i levostranným kuchyňským náčiním, je pro všechny členy rodiny lépe na to vyčlenit speciální zásuvku, aby se levoruké náčiní nepletlo pravákům - v kritické chvíli pak podle Murphyno zákonů samozřejmě vyloví každý člen domácnosti ten stranově obrácený!
- ▶ ▶ ▶ při některých specializovaných pracích, zejména tam, kde se ovládají točící se pracovní mechanismy, jako jsou různé kuchyňské roboty, elektrické a ruční mlýnky na maso, krájecí stroje a další pokročilejší mechanismy, je potřeba dbát zvýšené opatrnosti, protože jsou pro leváka konstruovány „přes ruku“.

Potřebují leváci speciální pomůcky?

- ❖ nejčastěji používaná pomůcka pro leváky vůbec je škrabka na zeleninu a ovoce - používají ji téměř všichni leváci
- ❖ většina přístrojů pro domácnost, náradí a kuchyňského náčiní je uzpůsobena pro práci vedoucí pravou rukou - leváci se tomu však umí přizpůsobit
- ❖ největším nepřítelem je přílišné tvarování rukojetí na nožích, nůžkách a dalším kuchyňském náčiní
- ❖ nejjednodušším řešením bude upřednostňovat takové kuchyňské náčiní, které je oboustranné, tedy osově souměrné. Zejména si budeme dávat pozor na tvarované rukojeti pro uchopení pouze pravou rukou.
- ❖ stranově specializované náčiní si budeme pořizovat jenom tehdy, když je to skutečně nezbytné.

Jak sami leváci přistupují k pomůckám pro leváky?

kolem 80 - 90 % leváků ví, že pomůcky pro leváky existují a kde se dají koupit

kolem 50 - 60 % leváků si samo koupilo, nebo jim bylo zakoupeno něco z pomůcek pro leváky (nejčastěji: nůžky, škrabka, pero pro leváky, otvíráky)

kolem 30 % leváků trvale používá škrabku na brambory (z 90 % ženy, muži se zmiňují výjimečně a používají kuchyňský nůž)

trvale používá nůžky pro leváky jen kolem 25 % leváků odstupňováno věkovou kategorií

ostatní pomůcky jsou používány spíše ojediněle

Které pomůcky do kuchyně jsou levákům nabízeny?

- 1) nože zbroušené na levou stranu
- 2) obracečky a vařečky s rovnou stranou
- 3) škrabky na zeleninu a ovoce
- 4) otvíráky konzerv a vývrtky
- 5) nůžky na drůbež
- 6) další drobnější pomůcky

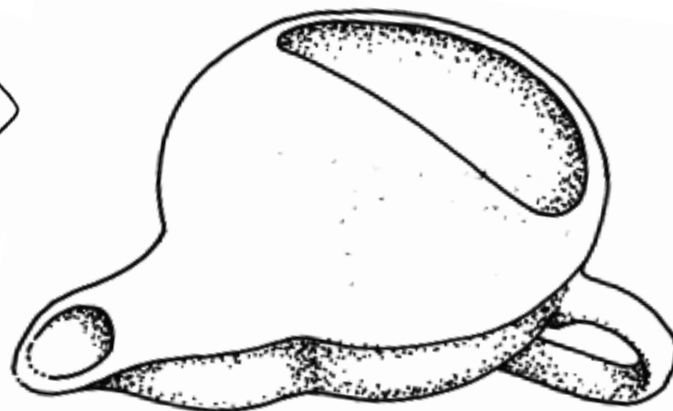
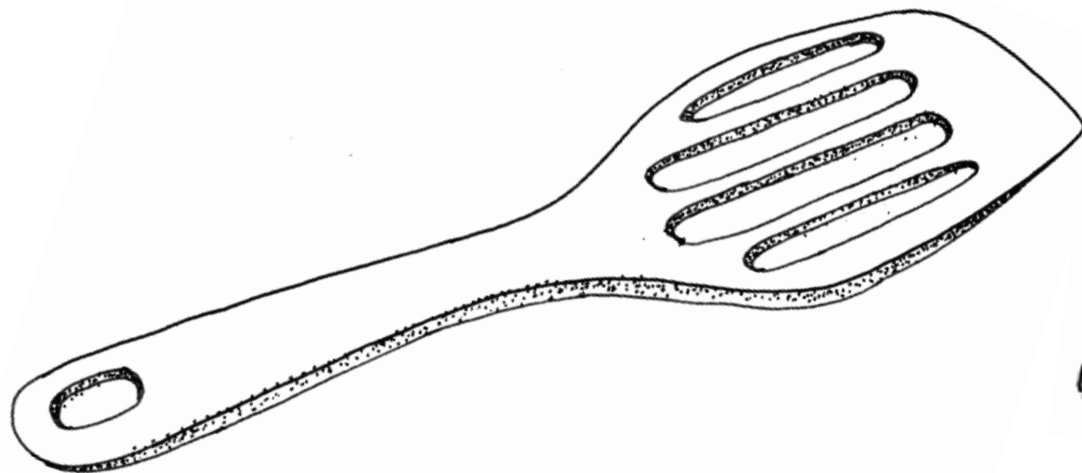
Levostranné mechanické a elektrické přístroje do kuchyně se vyrábějí jen výjimečně!

Zařízení kuchyně

Dětské lžičky ze silikonu jsou měkké a jsou výbornou pomůckou pro nácvik jedení leváků i praváků; některé z nich se dají ohýbat a vytvarovat tak pro použití levé nebo pravé ruky.

Obracečka na smažení zkosená a prohnutá pro práci pravou rukou a konvička s hubičkou jen pro praváky.

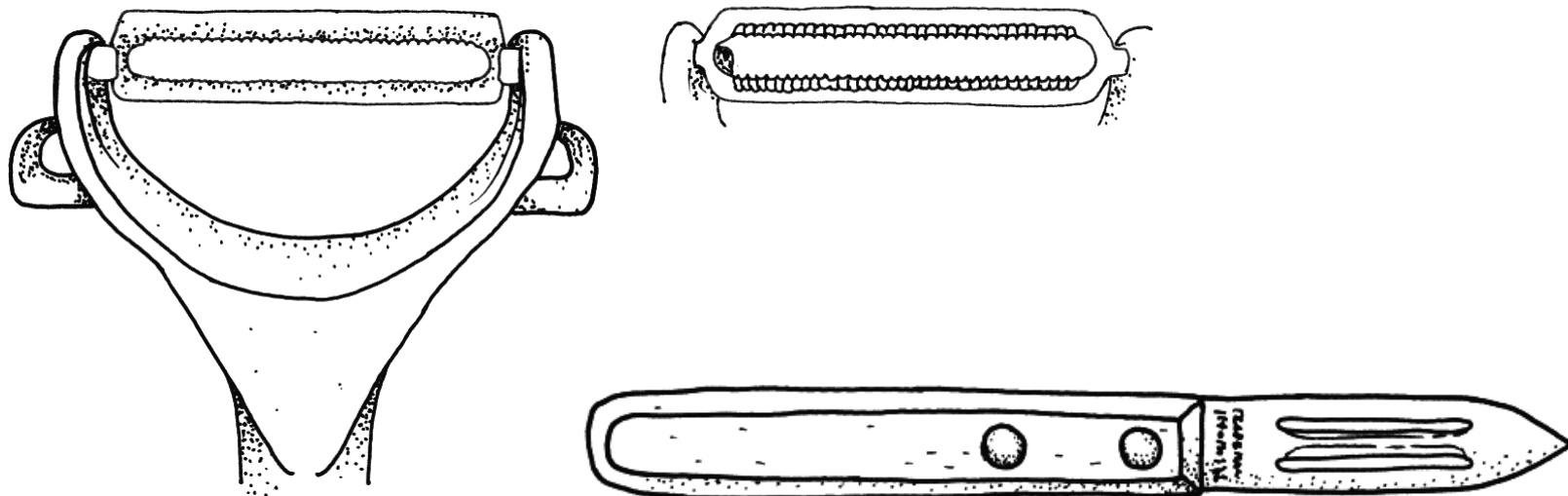
Řešením jsou ploché obracečky a špachtle, které vyhovují levákům i pravákům, a zároveň nevybavovat kuchyň předměty, které jsou vysloveně stranově orientované.

Obracečky na smažení jsou většinou skosené, aby pravák nemusel příliš naklápět ruku (vlevo nahoře). V levákově ruce je pak téměř nepoužitelná, proto raději pořídíme osově souměrnou nebo alespoň plochou.

Sada dřevěných měchaček pro leváky.

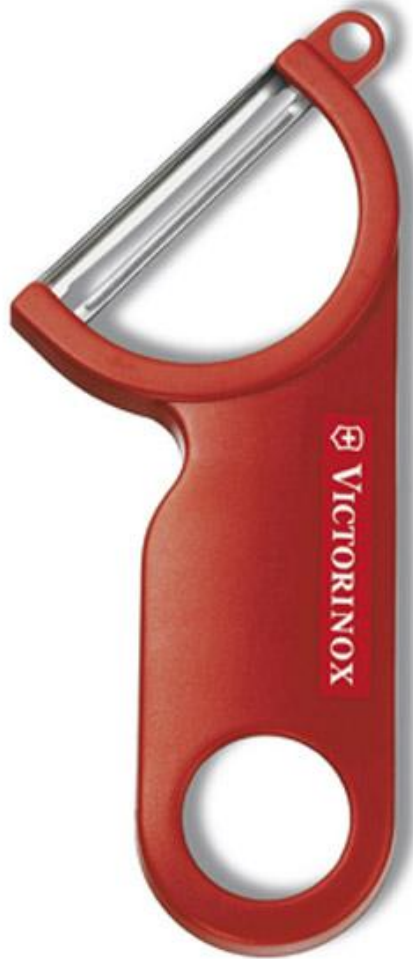
Škrabka „U“ s vyřezávacími očky a oboustranná škrabka „nožík“.

Skutečně oboustranná škrabka na zeleninu v ruce praváka.

Skutečně oboustranná škrabka na zeleninu v ruku leváka.

Škrabky na zeleninu někdy uváděné i "jako vhodné pro leváky"
- náklon a jedno očko však napovídají, že se jedná o výrobek pro praváky.

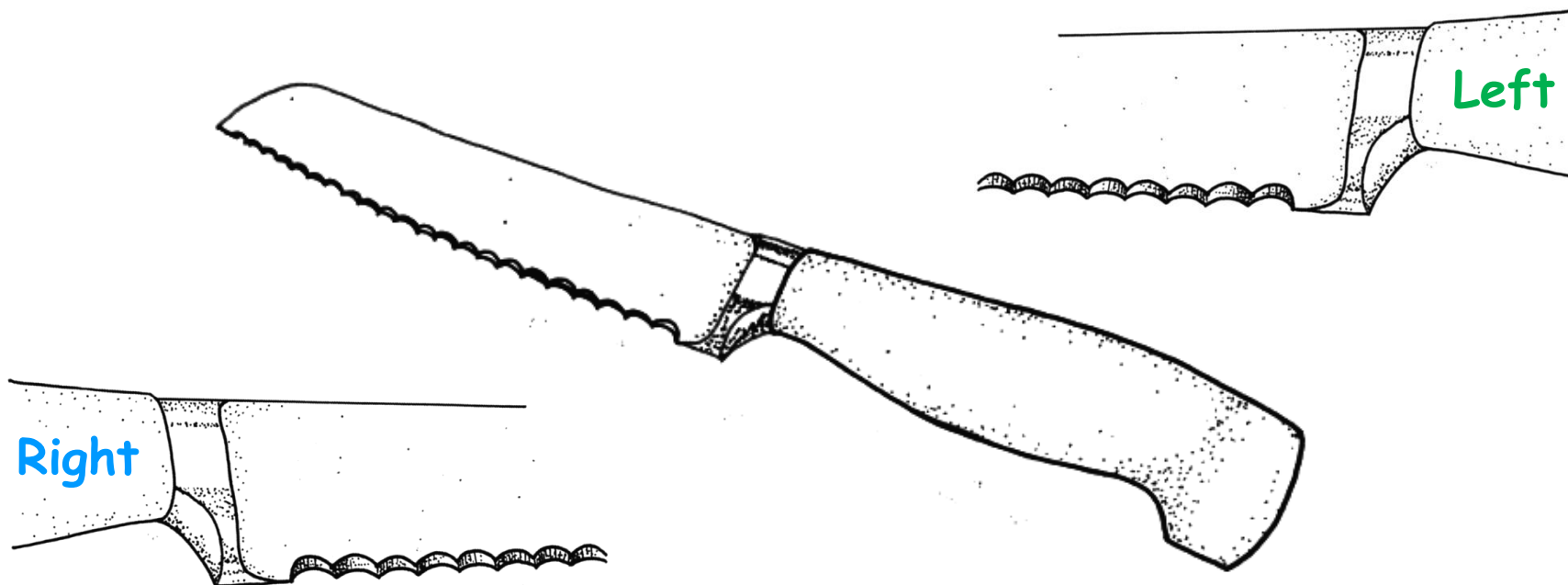

Použití škrabky levou rukou.

Oboustranné škrabky na ovoce a zeleninu jsou nejrozšířenější pomůckou užívanou leváky - používá ji kolem 90% žen a kolem 30% mužů.

Oboustrannost není však vždy vstřícností výrobců k levákům: různých kulturách totiž praváci loupají zeleninu různě - někde směrem k sobě, někde od sebe. Zavisí také na typu zeleniny nebo ovoce: jinak loupeme brambory a jinak třeba salátovou okurku. Globalizovaná výroba a prodej musí myslet na univerzálnost.

Nůž na krájení chleba pro leváky, detail ostří nože pro praváky a pro leváky.

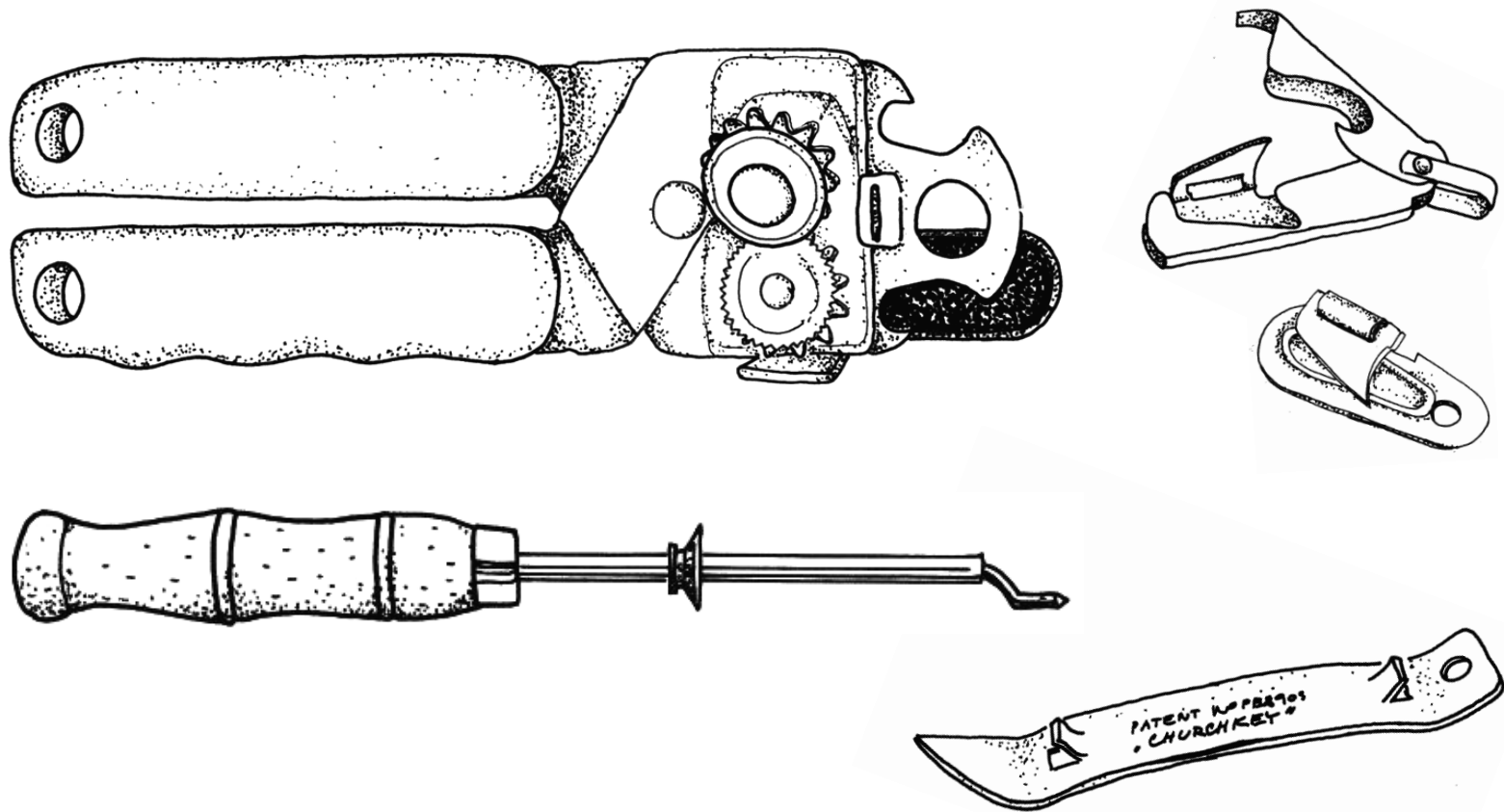
Levákovo pracoviště při krájení - levou rukou drží nůž a řeže, pravou přidržuje krájené.

Tradiční švýcarský nůž konstruovaný pro leváky - na rozdíl od varianty pro praváky má jinak umístěná želízka a zářezy pro nehet pro vytahování na nich, opačně vinutou vývrtku a další zvláštnosti. Je označen firemním logem pro leváky.

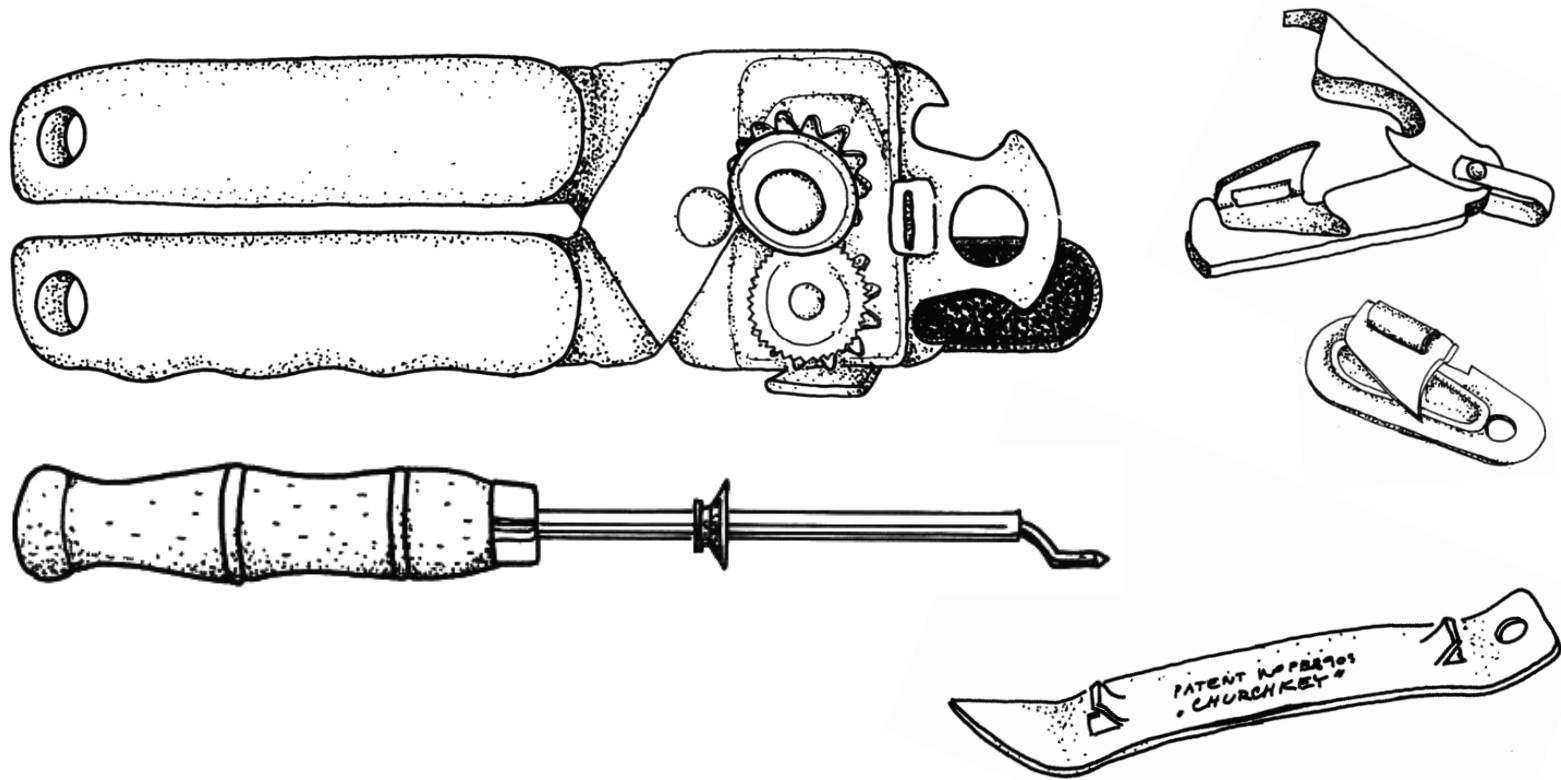
Ulamovací nůž pro levou ruku a sportovní nůž CRKT pro leváky.

Klešťový otvírák na konzervy s kolečkem pro leváky, český armádní otvírák PERFEX a levný příbalový otvírák rybích konzerv, rotační otvírák na konzervy W. Lymana s trnem a posuvným řezným kolečkem a plechový otvírák zvaný „churchkey“

Nejoblíbenější a také nejrozšířenější otvírák na konzervy v českých rodinách leváci zvládají „píďalkovitým protipohybem“ směrem od sebe.

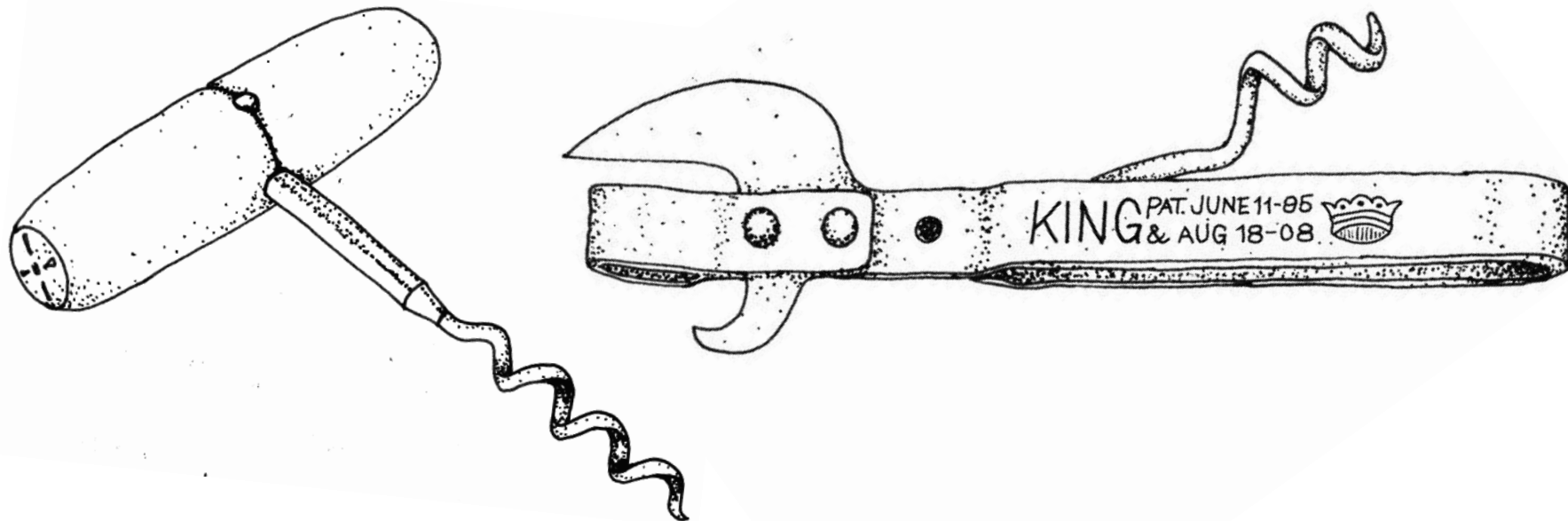
Klešťový otvírák na konzervy s kolečkem pro leváky. Ostatní otvíráky jsou pro praváky, ale s rotačním otvírákem W. Lymana s trnem a posuvným řezným kolečkem a plechovým otvírákem zvaným „churchkey“ může pracovat levák úplně stejně. Český armádní otvírák PERFEX a levný příbalový otvírák rybích konzerv je však pouze pro praváky. Leváci se ale i tak s nimi naučí „po svém“.

Levák při práci s klešťovým otvírákem konzerv pro leváky.

Otevírání konzervy kolečkovým otvírákem pro leváky.

Vývrtka na korkové zátky pro leváky a historický otvírák na konzervy z konce 19. století s vývrtkou pro praváky.

Řešením různých obtíží při otvírání konzerv může být pro leváky, ale i pro praváky elektrický otvírač konzerv.

Tradiční mlýnek na maso, stejně jako na mletí strouhanky nebo máku se vyrábí pouze ve variantě pro praváky. Levák se musí postavit jako pravák a točit rukou pravou, protože „přitahování“ z opačné pozice je velmi obtížné.

www.levactvi.cz

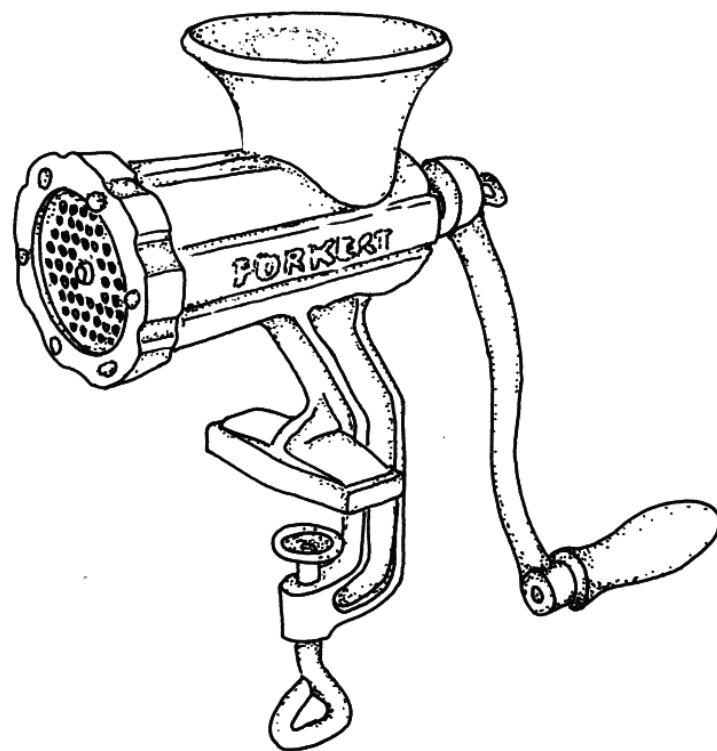
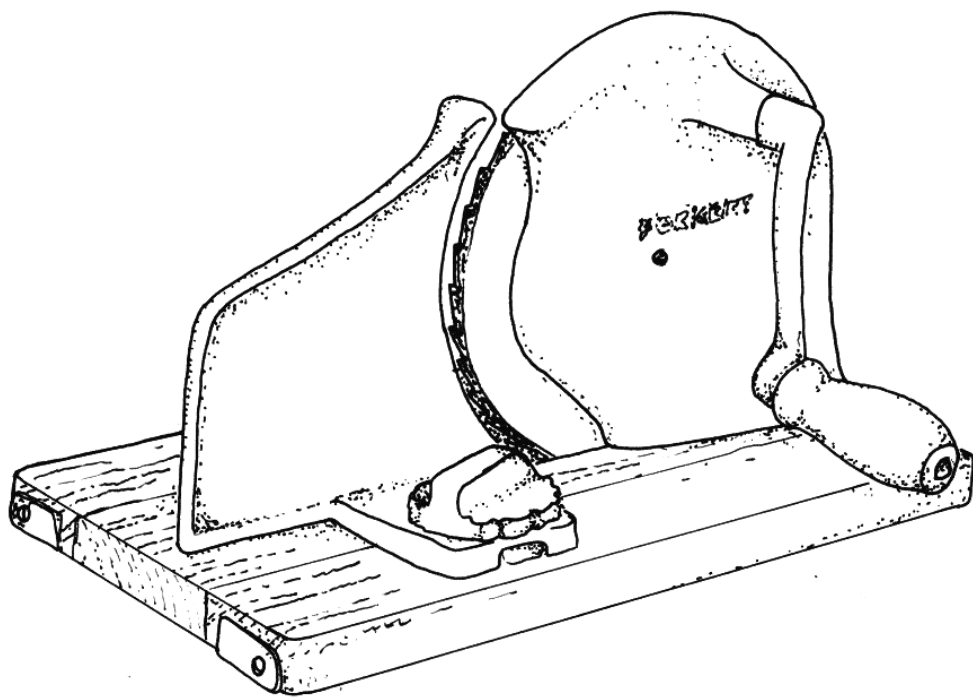
Takto otáčí klikou mlýnku na strouhání pravák - tomu odpovídá i jeho stoj na pravé noze a nachýlení těla.

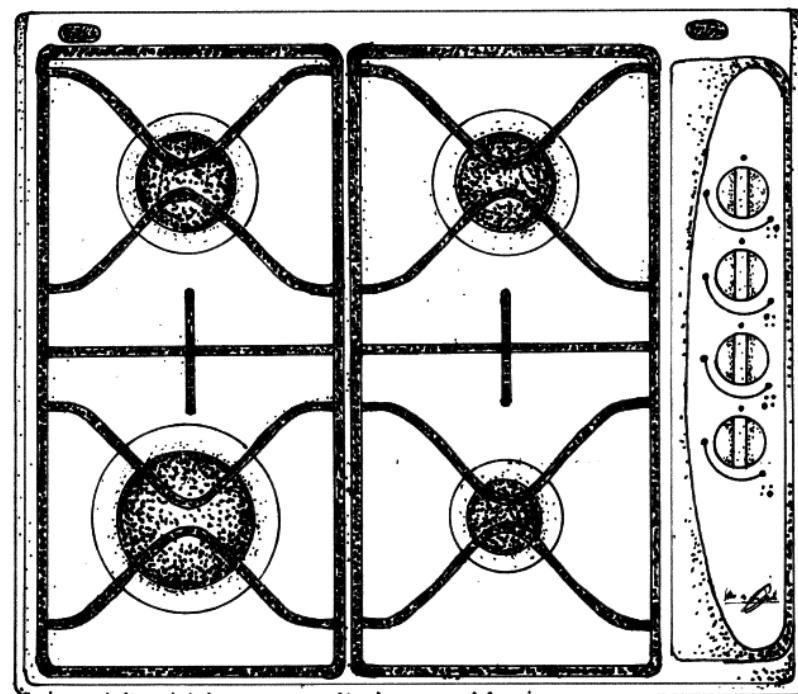
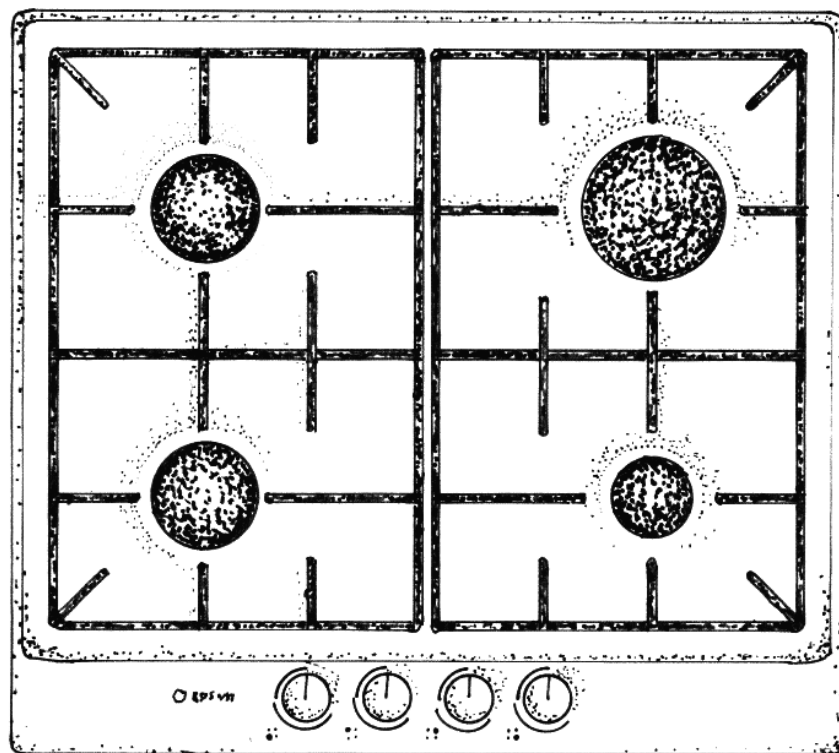
Takto by vyhovovalo točit klikou levákovi - tento pohyb je však pro leváka nepřirozený a nepohodlný zejména při práci s mlýnkem na maso, který klade větší odpor.

Šnek i strouhací buben jsou orientovány pro práci pravou rukou a nedají se otočit.

Ruční kráječ na chleba a strojek na mletí masa pro praváky.

Vestavěné plynové varné panely s čelním ovládáním a uspořádáním knoflíků vpravo. Umístění knoflíků (na obrázku vpravo) je z hlediska leváků velmi nebezpečné zvláště při zapalování hořáků v případě, že levák se zapomene, otáčí knoflík levou rukou a spálí si předloktí.

Při výrobě kuchyňského náčiní a nádobí myslí Tescoma i na leváky tím, že vyrábí oboustranně řešené výrobky.

Kuchyňské roboty mají ovládací panel blíž pravé ruce - opačné varianty robotů se nevyrábějí.

Použitá literatura a informační zdroje:

10. http://www.wamba.cz/fotky27449/fotos/_vyr_391a3440830.jpg
http://www.wamba.cz/fotky27449/fotos/_vyr_388a3385717.jpg
11. vlastní kresby
12. <http://www.noto.cz/showImageBox.php?pid=87327&iid=212166>
<http://www.kucharskepotreby.cz/kucharskepotreby/eshop/10-1-Kucharske-potreby/74-2-Naberacky-obracecky-varechy/5/2541-Obracecka-dl-35-cma>
<http://eshop.tescoma.cz/priprava-a-zpracovani-potravin/kuchynske-naradi-a-pomucky/prestogt/421266-obracecka-na-omelety-prestogt>
13. <http://www.arbutusarts.com/left-handedness.html>
14. vlastní kresby
15. a 16. vlastní fotografie
17. <http://victorinox.cz/pomocnici-do-kuchyne/skrabka-na-brambory-1>
<http://www.srovname.cz/victorinox-7-6070-skrabka-na-brambory/srovnani-cen/k.1912261>
18. <http://www.lefthandersday.com/tour10.html>
<http://www.kulina.cz/skrabky-a-loupani/>
19. http://www.kuchynskenoze-nadobi.cz/fotky14053/fotos/_vyr_3897Twin-Pure-skrabka-na-brambory-ZWILLING-J-A-HENCKELS-Solingen.jpg
<http://www.strihacistrojky.cz/e-shop/noze-a-pomucky-do-kuchyne/skrabky/skrabka-na-brambory-ror-10132.html>
20. vlastní kresby
21. vlastní fotografie

Použitá literatura a informační zdroje - 2

22. <http://www.laltrama.com/en/product/270/swiss-army-knife-wenger-left-/>
23. <http://www.happyend.cz/bezpecnostni-nuz-pro-levaky-cerveny-3/>
<http://www.kapesni-noze.cz/inshop/obchod/crkt-nuz-pro-levaky+id-M21-02GL.html>
24. vlastní kresba
25. vlastní fotografie
26. vlastní kresby
27. vlastní fotografie
28. <http://www.lefthandersday.com/tour10.html>
29. vlastní kresby
30. [http://www.tvproducts.cz/cz/detail/Automaticky-otvirak-na-konzervy/#prettyPhoto\[detailproduct\]/1/](http://www.tvproducts.cz/cz/detail/Automaticky-otvirak-na-konzervy/#prettyPhoto[detailproduct]/1/)
31. http://media4.tchibo-content.de/newmedia/art_img/10/20/a3f5e03cfc12/MAIN/3f20a9d5c16493a6/Mlynek-na-maso-a-testo.jpg
32. - 33. vlastní fotografie
34. <http://www.obchod.heroldreznickepotreby.cz/1434-snek-do-mlynku-porkert-c-12.html> a vlastní fotografie
35. - 36. vlastní kresby
37. <http://eshop.tescoma.cz/eshop-info/celonerezova-miska-do-vodni-lazne-delicia>
38. <http://www.makava.cz/kuchynsky-robot-kenwood-cooking-chef/pro87.html>
39. <http://mikrovlne-trouby.skladem.eu/16320/zelmer-29z010-stribrna-73615.html>

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice

ivo.vodicka@seznam.cz
www.levactvi.cz